

גדולים עד מאוד, וכשישבחוהו בני אדם כפי דעתם, באמת לא ישבחוהו אלא בדברים קלים שלו.

ומעשה באחד שירד להתפלל לפני התיבה בפני רבי חנינא ואמר בתפילתו "האל הגדול הגבור והנורא האדיר והחזק והאמיץ" הוכיחו רבי חנינא ואמר לו וכי בכך סיימת את כל שבחי הבורא. ולימד אותו שאין להוסיף על מה שאמר משה ואנשי כנסת הגדולה.

הכל בידי שמים

לדברי רבי חנינא, כל הבא על האדם, כגון אם יהיה ארוך או קצר, עני או עשיר, חכם או שוטה, לבן או שחור, הכל בידי שמים, חוץ מדבר אחד, והוא **יראת שמים**^א, כלומר אם יהיה צדיק או רשע, שהקב"ה נתן לפניו שתי דרכים, ועליו לבחור לו יראת שמים, שנאמר, **"וְעֵתָהּ יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וְלֶאֱהָבָה אֹתוֹ וְלִעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ"** (דברים י"ב), הרי שדבר זה מסור בידינו^ב.

יראת שמים דבר גדול או קטן

מתוך דברי משה הנ"ל, "מה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירְאָה" משמע, שיראת שמים שהקב"ה שואל מעימנו אינה אלא דבר קטן.

אולם באמת אין הדבר כן, אלא **דבר גדול היא**, [כמו שאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי, אין לו להקב"ה בבית גזיו, אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר "יראת ה' היא אוֹצְרוֹ" (ישעיה ל"ג ו')].

אבל אצל משה, מאחר שהיתה בידו מידה זו, לא החשיבה כדבר גדול. משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול, ויש לו, דומה עליו ככלי קטן. קטן ואין לו, דומה עליו ככלי

^א קשה, דהא בפרק אלו נערות אמרין, הכל בידי שמים חוץ מצנים ופחים. ונראה דהכא מיירי בתולדות האדם, אם יהיה חכם או טפש עני או עשיר גבור או חלש, דהכל נזור עליו חוץ מן היראה, כדכתיב "אל יתהלל עשיר בעשרו והגבור בגבורתו כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי", והתם מיירי במאורעות האדם העתידות לבא אליו אחר שנולד, שגם הם בידי שמים, חוץ מצנים ופחים, פירוש הקור והחום, שכל זמן שהוא בביתו, יכול הוא לינצל ממנו. [תוס'].

^ב שיהא האדם עצמו מכין לבו לכך, אף על גב שהיכולת בידו להכין לבבו אליו, דכתיב "הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל" ואומר "והסירותי את לב האבן מבשרכם". [רש"י].